בס"ד*, בְּהִתְוַעֲדוּת מוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר [תר]צ"ט.

שאלות על הפסוק כי ביום הזה יכפר וגו'. עבודת התשובה דיום הכיפורים היא "לפני הוי'", ולכן גם מי שנקי מחטאים, צריך להטהר מכל חטאתיכם – מלשון חסרון.

"כִּי[1] בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ".

וְצָרִיךְ לְהָבִין מַהוּ אָמְרוֹ "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם" סְתָם וְאֵינוֹ מְפָרֵשׁ מִי הוּא הַמְכַפֵּר, דִּבְתְשׁוּבָה בְּאָמְרוֹ "אָנֹכִי[2] אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ", הֲגַם דְּלֹא נֶאֱמַר מְפֹרָשׁ מִי הוּא הַמּוֹחֶה, וְגַם כְּתִיב לְשׁוֹן נִסְתָּר, מִכָּל מָקוֹם נֶאֱמַר "אָנֹכִי אָנֹכִי", ב' פְּעָמִים אָנֹכִי, דְּמִזֶּה אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁזֶּהוּ בְּחִינָה וּמַדְרֵגָה שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַסֵּדֶר וּמִשְׁפָּט, דְּגַם אִם עַל פִּי מִשְׁפַּט הַתּוֹרָה פָּשַׁע חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל מָקוֹם הִנֵּה בְּחִינַת וּמַדְרֵגַת "אָנֹכִי מִי שֶׁאָנֹכִי" מוֹחֶה הַפֶּשַׁע, אֲבָל כָּאן סָתָם וְלֹא פֵּרֵשׁ כְּלָל מִי הַמְכַפֵּר, וְעִנְיַן הַכַּפָּרָה הוּא לְטַהֵר אֶתְכֶם, וְלֹא נֶאֱמַר מֵאֵיזֶה בְּחִינָה וּמַדְרֵגָה נִמְשָׁךְ הַטָּהֳרָה. וְעוֹד צָרִיךְ לְהָבִין מַהוּ עִנְיַן אָמְרוֹ "מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ", דְּאַחַר זֶה אֲשֶׁר "בַּיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם", מַהוּ עוֹד עִנְיָן שֶׁל חַטָּאִים, וַאֲשֶׁר חַטָּאִים צְרִיכִים לְהִטָּהֵר לִפְנֵי ה' דַּוְקָא. אַךְ הָעִנְיָן, דִּכְלָלוּת הָעֲבוֹדָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא לִפְנֵי הַוַּ', וְלָכֵן הַקְּרִיאָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, דִּכְתִיב בָּהֶם בִּבְנֵי אַהֲרֹן "בְּקָרְבָתָם[3] לִפְנֵי ה' וַיָּמֻתוּ", דְּזֶהוּ עֲלִיָּה בְּלֹא שׁוּב, וְהָיָה זֶה קֹדֶם שֶׁנִּתַּן הַסֵּדֶר בְּעִנְיָן זֶה עַל פִּי הַתּוֹרָה, וְאַחַר זֶה נֶאֱמַר בִּפְרָטִיּוּת הָעֲבוֹדָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲשֶׁר הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל הוּא בְּבְחִינַת וּמַדְרֵגַת לִפְנֵי ה', וְזֶהוּ "מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי הַוַּ' תִּטְהָרוּ", דַּעֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת וּמַדְרֵגַת לִפְנֵי ה', דְּהִנֵּה בְּתֵיבַת חֵטְא יֵשׁ שְׁנֵי פֵּרוּשִׁים, הָא' חֵטְא לְשׁוֹן חִסָּרוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[4] "וְהָיִיתִי אֲנִי וּשְׁלֹמֹה בְּנִי חַטָּאִים", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י חֲסֵרִים, וְכֵן הוּא בְּרוּחָנִיּוּת דְּעִנְיַן הַחֵטְא הוּא חִסָּרוֹן,

---

*) נדפס (עם מראי מקומות - מהמו"ל) בספר המאמרים תרצ"ט עמ' 35 ואילך.

1) ויקרא טז, ל.
2) ישעיהו מג, כה.
3) ויקרא טז, א.
4) מלכים־א א, כא.

הודפס מאתר אוצר החכמה

דְּעַל יְדֵי שֶׁחוֹטֵא הוּא מְחַסֵּר אוֹר הַקְּדֻשָּׁה. וְהַב׳ חֵטְא מִלְּשׁוֹן נִקָּיוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא יד, נב) "וְחִטֵּא אֶת הַבַּיִת", וְתִרְגֵּם "וִידַכֵּי יָת בֵּיתָא"[א], שֶׁהוּא עִנְיַן הַנִּקָּיוֹן, וְכֵן הוּא בָּעֲבוֹדָה בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם, דְּיֵשׁ מִי שֶׁהוּא נָקִי בְּעִנְיָנָיו שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל ג׳ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, וְקוֹבֵעַ עִתִּים לַתּוֹרָה פֶּרֶק אֶחָד שַׁחֲרִית וּפֶרֶק אֶחָד עַרְבִית, וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת, וְלִפְעָמִים גַּם עוֹסֵק בַּעֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב, וְגַם עִנְיְנֵי מִדּוֹתָיו הֵם עַל פִּי הָרֹב כִּדְבָעֵי, וְנִזְהָר בְּדִבּוּרוֹ, וְיֵשׁ לוֹ דִּבְרֵי תּוֹרָה חֲקוּקִים בְּכֹחַ זִכְרוֹנוֹ וְחוֹזֵר עֲלֵיהֶם בְּכָל עֵת מְצֹא, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כָּל זֶה הוּא נָקִי בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, הִנֵּה נִקָּיוֹן זֶה גַּם הוּא לְחֵטְא יֵחָשֵׁב, שֶׁצְּרִיכִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְזֶהוּ "מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה׳ תִּטְהָרוּ", דְּבַעֲבוֹדָה בִּתְשׁוּבָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא עַל כָּל חַטֹּאתֵיכֶם, אוֹיף אַלעֶ גִּירעֶכְטִיקאַיְיטִין וואָס דֹּעֶר מעֶנְטְשׁ אִיז בַּא זִיךְ גִּירעֶכְט[ב], לִהְיוֹת דִּכְלָלוּת הָעֲבוֹדָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא בִּבְחִינַת וּמַדְרֵגַת לִפְנֵי הֲוָיָ׳.

פשעים הם המורדים בה׳ כעמלק. עוונות – זדונות, מפני התגברות החומריות אינו שולט בעצמו. חטאים – שגגות, מפני ההרגל בדברים המותרים. הקב"ה מקבל גם את הפושעים, מצד רחמים דא"ס. אבל על חטאים צ"ל תשובה.

וּבֵאוּר הָעִנְיָן הוּא, דְּחֵטְא לְשׁוֹן חִסָּרוֹן הֲרֵי יֵשׁ בָּזֶה ב׳ מַדְרֵגוֹת, וְעִם הֱיוֹת דַּחֲטָאִים הֵם קַל יוֹתֵר מֵעֲוֹנוֹת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן מִפְּשָׁעִים, דִּפְשָׁעִים הֵם הַמּוֹרְדִים רַחֲמָנָא לִצְלָן, כְּמוֹ עֲמָלֵק יוֹדֵעַ[5] אֶת רִבּוֹנוֹ וּמְכַוֵּן לִמְרֹד בּוֹ, דְּכָל כַּוָּנָתוֹ הוּא הַמְּרִידָה דַּוְקָא, וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל זֶה לִמְרֹד, וְהַיְנוּ דְּלֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁאֵינוֹ לְטוֹבָתוֹ וְלַהֲנָאָתוֹ, אֶלָּא עוֹד הוּא סוֹבֵל צַעַר מִזֶּה, וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל לִמְרֹד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב[6] "אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ", מָשָׁל לְאַמְבַּטְיָא רוֹתַחַת שֶׁאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לֵירֵד בְּתוֹכָהּ, בָּא בְּלִיַּעַל אֶחָד קָפַץ וְיָרַד לְתוֹכָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְוָה הִקְרָה אוֹתָהּ לִפְנֵי אֲחֵרִים, וּכְמוֹ בְּעַז פָּנִים שֶׁמֵּעִיז לְגָדוֹל, הֲגַם שֶׁיּוֹדֵעַ מִגֹּדֶל מַעֲלָתוֹ רַק עִקַּר חֶפְצוֹ הוּא לִמְרֹד, וַעֲוֹנוֹת הֵם זְדוֹנוֹת, וְהַיְנוּ דְּיוֹדֵעַ שֶׁהַדָּבָר שֶׁהוּא חָפֵץ לַעֲשׂוֹת

5) תורת כהנים בחוקותי כו, יד. ילקוט שמעוני בחוקותי רמז תרעג.

6) דברים כה, יח.

א. וינקה את הבית. ב. על כל ההצדקות שהאדם צודק בעיני עצמו.

חַס וְשָׁלוֹם הוּא נֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵינוֹ חָפֵץ בְּשׁוּם אֹפֶן לִמְרֹד חַס וְשָׁלוֹם וְחַס וְחָלִילָה, אֶלָּא דְּמִפְּנֵי הַתְּגַבְּרוּת הַחָמְרִיּוּת בְּיוֹתֵר הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁלֹט בְּעַצְמוֹ, וְלִפְעָמִים הִנֵּה גַּם מִצְטַעֵר עַל זֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁלֹט בְּעַצְמוֹ וּלְהִתְגַּבֵּר עַל עַצְמוֹ, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַהִרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת הַמְבִיאִים אוֹתוֹ רַחֲמָנָא לְצֶלֶן לִפְעַל רָע, וְנִקְרָאִים "חַטַּאת נְעוּרִים", לְפִי שֶׁבָּאִים מֵרְתִיחַת הַדָּמִים וְהִתְעוֹרְרוּת בְּיוֹתֵר, וַהֲגַם שֶׁיּוֹדֵעַ אֲשֶׁר זֶה מְכַלֶּה גּוּפוֹ וּמַדְאִיב אֶת נַפְשׁוֹ, בְּכָל זֶה הִנֵּה לֹא יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַל עַצְמוֹ וְעוֹבֵר רַחֲמָנָא לְצֶלֶן עַל רְצוֹן ה' בְּזָדוֹן, וּזְדוֹנוֹת נִקְרָאִים עֲוֹנוֹת, שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן עִוּוּת וְעִקּוּם. וּכְמוֹ עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל בְּטִבְעֵי בְּנֵי אָדָם, הֲרֵי אָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, דְּיֵשׁ מִי שֶׁהֵם בַּעֲלֵי כִּשְׁרוֹנוֹת טוֹבִים בַּעֲלֵי הַמְצָאָה וּבַעֲלֵי הֲבָנָה וְהַשָּׂגָה טוֹבָה, שֶׁמְּבִינִים כָּל עִנְיַן שִׂכְלִי בַּהֲבָנָה טוֹבָה וּמַשִּׂיגִים אוֹתוֹ עַל בֵּרְיָה, וְעִם זֶה הֲרֵי יֵשׁ לָהֶם אֵיזֶה עִוּוּת וְעִקּוּם בַּהֲבָנָתָם וְהַשָּׂגָתָם, אֲשֶׁר ה"בְּכֵן"[ג] וְתַמְצִית הַהַשָּׂגָה בְּהַנּוֹגֵעַ אֶל הַפֹּעַל, אֵינוֹ מַתְאִים כְּלָל אֶל נְקֻדַּת הַהַשְׂכָּלָה שֶׁבְּהַהַשָּׂגָה הַהִיא, וְהוּא מִפְּנֵי הָעִוּוּת וְהָעִקּוּם הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹן אִידִישׁ אַ קְרוּמְעֶר שֵׂכֶל[ד] אוֹ אַ קְרוּמְעֶר מֹחַ[ה], וְהֵינוּ דִּלְפְעָמִים הִנֵּה הָעִוּוּת וְעִקּוּם הוּא בִּכְלֵי הַשֵּׂכֶל, וְלִפְעָמִים הִנֵּה הָעִוּוּת וְעִקּוּם הוּא בִּכְלֵי הַמֹּחַ, וְכֵן הוּא בַּעֲוֹנוֹת, דְּמֵאַחַר שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁנּוֹגֵעַ בְּנַפְשׁוֹ וּבְגוּפוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲמִיד עַל עַצְמוֹ לִמְנֹעַ מִזֶּה, אֵינוֹ אֶלָּא עִוּוּת וְעִקּוּם, דַּהֲלֹא הַמֹּחַ שַׁלִּיט עַל הַלֵּב בְּתוֹלַדְתּוֹ. וַחֲטָאִים אֵלּוּ הַשְׁגָּגוֹת, דְּחֵטְא דִּשְׁגָגָה הוּא עַל אֲשֶׁר אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בַּמֻּתָּר לוֹ, דְּסִבַּת חֵטְא בִּשְׁגָגָה הוּא לְפִי שֶׁמֻּרְגָּל מְאֹד בַּדְּבָרִים הַמֻּתָּרִים, דּאָס וואָס מִי מאָג דאָרף עֶר און ויהל דאָס און דאָס וואָס עֶר ויהל טוט עֶרי, מִמֵּילָא בָּא גַּם לְדַבֵּר אִסּוּר רַחֲמָנָא לְצֶלֶן דְּרָצָה לֶאֱכֹל שֻׁמָּן וְאָכַל חֵלֶב, וְהוּא שׁוֹגֵג, הֲרֵי דְּחֵטְא הוּא קַל מֵעָוֹן וּמִכָּל שֶׁכֵּן מִפֶּשַׁע, וּבִתְשׁוּבָה נֶאֱמַר "אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ" וְכוּ', דְּהוּא יִתְבָּרֵךְ מְקַבֵּל שָׁבִים, דְּגַם הַפּוֹשְׁעִים אִם עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה מוֹחֶה פְּשָׁעֵיהֶם, וְעוֹשֶׂה לָהֶם זְדוֹנוֹת כְּזְכֻיּוֹת, דְּזֶהוּ מִצַּד רַחֲמִים עַצְמִיִּים דְּעַצְמוּת אֵין סוֹף שֶׁלְּמַעְלָה מַעְלָה מֵהַי"ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים שֶׁהִמְשִׁיךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, דְּהַי"ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים שֶׁהִמְשִׁיךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמְרוּ רַז"ל (יוֹמָא דַּף לו עַמּוּד ב) אָמַר מֹשֶׁה

ג. התוצאה. ד. שכל עקום. ה. מוח עקום. ו. מה שמותר - הוא צריך ורוצה, ומה שהוא רוצה - הוא עושה.

לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִם יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִין לְפָנֶיךָ וְעוֹשִׂים תְּשׁוּבָה, עֲשֵׂה לָהֶם זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מוֹחֵה הַפְּשָׁעִים וְאֵינוֹ מַזְכִּיר הַחַטָּאִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[7] "וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר", וְהֵינוּ דִּזְדוֹנוֹת נֶהֱפָכִים לִזְכֻיּוֹת, אָמְנָם עַל הַחַטָּאִים שֶׁהֵם שְׁגָגוֹת מַמָּשׁ, צְרִיכִים תְּשׁוּבָה, וְהוּא הַחֲרָטָה עַל הֶעָבָר וְקַבָּלָה טוֹבָה עַל לְהַבָּא לִפְרֹשׁ עַצְמוֹ מֵעִנְיְנֵי הַמּוֹתָרוֹת וּלְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בַּמֻּתָּר לוֹ.

עבודת יוהכ"פ – להטהר גם ממה שחושב שהוא נקי. ביום זה העבודה היא מצד הנשמה, שלמעלה מהמלאכים, כי נשמות ישראל עלו במחשבה. אבל גם מחשבה היא רק לבוש, וע"י עבודת הנשמה למטה, האדם מתאחד עם הקב"ה בעצמו.

אָמְנָם הָעֲבוֹדָה בִּתְשׁוּבָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הִיא לְהִטָּהֵר מִכָּל הַחַטָּאִים שֶׁהֵם עִנְיַן הַנְּקָיוֹן, הֵינוּ לְהִטָּהֵר גַּם מִזֶּה שֶׁהָאָדָם חוֹשֵׁב בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא נָקִי וְיָשָׁר, לִהְיוֹת הָעֲבוֹדָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִצַּד הַנְּשָׁמָה, וְלָכֵן הִנֵּה בַּעֲבוֹדַת יוֹם הַקָּדוֹשׁ דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּתִיב[8] "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ", וְאָמְרוּ רַז"ל (יְרוּשַׁלְמִי[9]) "וְכָל אָדָם, אֲפִלּוּ אוֹתָם דִּכְתִיב בָּהֶם[10] 'וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם', לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ", וּבְפִסְיקְתָא אִיתָא הַלָּשׁוֹן "הַמַּלְאָכִים בּוֹרְחִין מִמֶּנּוּ בְּבוֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ". וְצָרִיךְ לְהָבִין, דַּהֲלֹא אָמְרוּ רַז"ל[11] מט"ט קוֹשֵׁר כְּתָרִים לְקוֹנוֹ מִתְּפִלּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָמְנָם בִּכְדֵי שֶׁיּוּכַל לִהְיוֹת מִתְּפִלּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת הַדִּבּוּר הַיּוֹצְאִים מֵה' מוֹצָאוֹת גַּשְׁמִיִּים, הִנֵּה מִזֶּה יִהְיֶה כֶּתֶר לְקוֹנוֹ, דְּהַכֶּתֶר יִהְיֶה רָצוֹן, וְהֵינוּ שֶׁיְּקַבֵּל הַתְּפִלָּה וְיִתְמַלְּאוּ הַבַּקָּשׁוֹת, הִנֵּה זֶהוּ עַל יְדֵי הַמַּלְאָכִים, וְכִדְאִיתָא בַּזֹּהַר דְּגָפִיף לְהוֹן וּמְנַשֵּׁק לְהוֹן[1] עַד שֶׁמְּטַהֲרִים

7) ישעיה מג, כה.
8) ויקרא טז, יז.
9) יומא פרק א הלכה ה.
10) יחזקאל א, י.
11) ראה זוהר חלק א לז, ב. והערת כ"ק אדמו"ר בספר המאמרים תש"ד בתחלתו. ובתש"ח עמ' רב.

1. שמחבקים אותם ומנשקים אותם.

הודפס מאתר אוצר החכמה

וּמְזַכְּכִים אֶת הָאוֹתִיּוֹת, וְכַיָּדוּעַ דְּאוֹתִיּוֹת הַדִּבּוּר שֶׁל הַמַּלְאָכִים הֵם אוֹתִיּוֹת דַּקִּים בְּעֶרְכָּם שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלָּנוּ, וְגָבוֹהַּ[12] מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר בְּמַעֲלָה אַחַר מַעֲלָה, עַד מַלְאָךְ מט"ט דְּקוֹשֶׁר כְּתָרִים מִתְּפִלּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִם כֵּן מִפְּנֵי מָה כָּאן דְּבָבוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ הִנֵּה הַמַּלְאָכִים בּוֹרְחִין מִמֶּנּוּ, אַךְ הַטַּעַם הוּא דַּעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִצַּד הַנְּשָׁמָה, וּמַעֲלַת הַנְּשָׁמוֹת גָּבוֹהַּ מֵהַמַּלְאָכִים, דְּיִשְׂרָאֵל עָלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה[13] שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵהַמַּלְאָכִים, דְּשָׁרְשָׁם מִבְּחִינַת דִּבּוּר הָעֶלְיוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[14] "בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם", וּכְתִיב "וְעוֹף יְעוֹפֵף", וְאָמְרוּ רַז"ל[15]: "וְעוֹף – זֶה מִיכָאֵל, יְעוֹפֵף – זֶה גַּבְרִיאֵל", מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַנְּשָׁמוֹת הִנֵּה שָׁרְשָׁם מֵהַמַּחֲשָׁבָה, אָמְנָם עִם הֱיוֹת דִּנְשָׁמוֹת שָׁרְשָׁם מִבְּחִינַת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מִשֹּׁרֶשׁ הַמַּלְאָכִים שֶׁהוּא מִדִּבּוּר, בְּכָל זֶה הִנֵּה גַּם הַמַּחֲשָׁבָה אֵינוֹ אֶלָּא לְבוּשׁ לְבַד, וּכְמוֹ בִּלְבוּשֵׁי נֶפֶשׁ הָאָדָם לְמַטָּה, הֲרֵי הַמַּחֲשָׁבָה, עִם הֱיוֹתוֹ לְבוּשׁ פְּנִימִי שֶׁהַנֶּפֶשׁ מִתְאַחֶדֶת בּוֹ, בְּכָל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְבוּשׁ לְבַד, שֶׁבִּיכֹלֶת הָאָדָם לְפַשֵּׁט מַחֲשָׁבָה זוֹ וְלִלְבֹּשׁ מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת אֲשֶׁר כַּלְבוּשׁ יַחֲלִיפֵם, וְכֵן הוּא בְּמַעֲלַת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם מֵהַמַּחֲשָׁבָה הוּא רַק בְּחִינַת לְבוּשׁ, כְּמַאֲמַר אֱלִיָּהוּ[16] לְבוּשִׁין תַּקִּינַת לוֹן דְּמִינַיְיהוּ פַּרְחִין נִשְׁמָתִין[ח], וְעַל זֶה הוּא יְרִידַת הַנְּשָׁמָה לְמַטָּה לְהִתְלַבֵּשׁ בְּגוּף וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, וּבַעֲבוֹדָתוֹ בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה מֵסִיר הַהֶעְלֵמוֹת וְהַהֶסְתֵּרִים דְּנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, הִנֵּה הוּא בָּא לְאִשְׁתַּאֲבָא בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא[ט], וְהַיְנוּ דְּעַל יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוָה הִנֵּה מִתְעַלָּה הַנֶּפֶשׁ לְאִשְׁתַּאֲבָא בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, פֵּרוּשׁ מַלְכָּא הוּא זְעֵיר־אַנְפִּין דַּאֲצִילוּת, וְעַל יְדֵי הַמִּצְוֹת שֶׁהֵם רְמַ"ח אֵבָרִים דִּזְעֵיר־אַנְפִּין, מִתְעַלֶּה בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, דְּעַל יְדֵי קִיּוּם מִצְוַת צְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים מִתְעַלֶּה לִבְחִינַת חֶסֶד דִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְעַל יְדֵי דִּכּוּבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ דְּאָמְרוּ[17] "אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ", מִתְעַלֶּה לִבְחִינַת גְּבוּרָה דִּזְעֵיר

12) קהלת ה, ז.
13) בראשית רבה בתחלתו.
14) תהלים לג, ו.
15) בראשית רבה פרשה ג. זוהר חלק א מו, ב.
16) תיקוני זוהר בהקדמה.
17) אבות ד, א.

ח. לבושים התקנת להם (לספירות), שמהן פורחות הנשמות. ט. להתעלות ולהכלל בגוף המלך.

הודפס מאתר אוצר החכמה

אַנְפִּין, וְעַל יְדֵי לִמּוּד הַתּוֹרָה שֶׁמְּקַיֵּם מִצְוַת תַּלְמוּד תּוֹרָה, מִתְעַלֶּה לִבְחִינַת תִּפְאֶרֶת דְּזְעֵיר־אַנְפִּין, וְכֵן הוּא בְּכָל הַמִּצְוֹת שֶׁהֵם אֲבָרִים דְּמַלְכָּא.

ע"י לימוד התורה, האדם יודע את הפגם שעשה, ומה שצריך – לתקן. מצוה – צוותא וחיבור עם אלקות. עבירה – שעובר מרשות הקדושה לרשות הסט"א. כשהאדם יודע סיבת הפגם, יעשה תשובה וימלא מה שהחסיר.

וְהִנֵּה כָּל זֶה הוּא כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מְקַיֵּם תּוֹרָה וּמִצְוֹות כִּדְבָעֵי, אָז הִנֵּה עַל יְדֵי הַמִּצְוֹת הִנֵּה מַעֲלֶה נַפְשׁוֹ לְאִשְׁתַּאֲבָא בְּגוּפָא. אֲבָל מִי שֶׁחָטָא וּפָגַע וְהֶעֱבִיר אֶת הַדֶּרֶךְ, כְּפִי שֶׁיָּדַע אִינְשׁ בְּנַפְשׁוֹ אֶת הַפְּגָם שֶׁעָשָׂה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְדָבָר זֶה שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לֵידַע אֶת הַפְּגָם שֶׁעָשָׂה הוּא דָּבָר מֻכְרָחִי, דִּלְבַד זֹאת אֲשֶׁר עַל יְדֵי הַלִּמּוּד בַּתּוֹרָה בִּפְרָטִיּוּת הַמִּצְוָה הַהִיא וְלִמּוּדוֹ הוּא בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּא, הִנֵּה בָּזֶה הוּא מַמְשִׁיךְ אוֹר תּוֹרָה, דַּהֲלָכָה זוֹ שֶׁעָבַר עָלֶיהָ הִנֵּה הוּא צָרִיךְ לָדַעַת אֶת דְּבַר הָעֲבֵרָה אֲשֶׁר עָבַר עַל רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, הֵן שֶׁהוּא בְּהֶעְדֵּר קִיּוּם מִצְוַת עֲשֵׂה, וְהֵן שֶׁהוּא שֶׁעָשָׂה אַחַת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתָם, וְלֵידַע אֶת עִנְיָן הַהוּא בְּכָל פְּרָטֵי פְּרָטָיו, לְמַעַן אֲשֶׁר יֵדַע גֹּדֶל הָרִחוּק שֶׁנִּתְרַחֵק מֵאֱלקוּת עַל יְדֵי זֶה, וּגְדֶל חֵס וְשָׁלוֹם הָעֹנֶשׁ רַחֲמָנָא לִצְלָן אֲשֶׁר מַגִּיעַ לוֹ עֲבוּר זֶה, וְאָפְנֵי הַתִּקּוּן אֲשֶׁר עָלָיו לְתַקֵּן, דְּהִנֵּה עֲבֵרָה הוּא הֵפֶךְ עִנְיַן מִצְוָה, דְּמִצְוָה הוּא צַוּוֹתָא וְחִבּוּר, דְּעַל יְדֵי הַמִּצְוֹת מִתְחַבֵּר הָאָדָם עִם אֱלקוּת, וַעֲבֵרָה הוּא מִלְּשׁוֹן הַעֲבָרָה, דְּעוֹבֵר מֵרְשׁוּת הַקְּדֻשָּׁה לִרְשׁוּת הַסִּטְרָא אַחֲרָא[י], אֲשֶׁר עַל כֵּן צָרִיךְ לָדַעַת פְּרָטִיּוּת גֹּדֶל רִחוּקוֹ מֵאֱלקוּת וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְאָמְרוּ רַז"ל[18] "גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמְּבִיאָה רְפוּאָה לָעוֹלָם", וּכְמוֹ עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל, הָאָדָם הִנֵּה כַּאֲשֶׁר יִכְאַב לוֹ אֶחָד הָאֵבָרִים, הֲרֵי תְּחִלָּה צָרִיךְ לֵידַע סִבַּת הַחֹלִי, דִּלְפְּעָמִים הוּא מִצַּד קִלְקוּל הָאֵבָר, וְלִפְעָמִים הוּא מִצַּד שֶׁהָאוֹר וְחַיּוּת הַנֶּפֶשׁ בָּאֵבָר הַהוּא אֵינוֹ בְּהַמְשָׁכָה טוֹבָה, וְלִפְעָמִים הוּא דְּהִתְגַּלּוּת הַחַיּוּת מֵהַנֶּפֶשׁ אֵינוֹ בְּהַמְשָׁכָה טוֹבָה, וּמִזֶּה בָּא הַכְּאֵב, אֲשֶׁר עַל יְדֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה לֹא יִתְרַפֵּא, כִּי אִם עַל יְדֵי

18) יומא פו, א.

י. שיודע אדם. יא. הצד האחר (המנגד לקדושה).

הודפס מאתר אוצר החכמה

שֶׁעוֹשֶׂה תְּרוּפָה בִּרְפוּאָה, הִנֵּה עַל יְדֵי תִּקֻּף הַסַּמִּים מִתְרַפֵּא, הַיְנוּ שֶׁנִּמְשָׁךְ חַיּוּת חָדָשׁ מִן הַנֶּפֶשׁ לָאָבָר הַהוּא. וְכֵן הוּא בְּרוּחָנִיּוּת, דְּכַאֲשֶׁר הָאָדָם פּוֹגֵם בְּאַחַת הַמִּצְוֹת, הִנֵּה תְּחִלָּה צָרִיךְ לֵידַע סִבַּת הַחֹלִי, הַיְנוּ מֵאֵיזֶה סִבָּה בָּא הַפְּגָם, דִּלְפְעָמִים הִנֵּה זֶה בָּא מִצַּד חֻמְרִיּוּת הַגּוּף שֶׁהוּא מְגֻשָּׁם בְּיוֹתֵר וּמְשֻׁקָּע בְּצָרְכֵי הַגּוּף, וְלִפְעָמִים הִנֵּה הַסִּבָּה הִיא מִעוּט יִרְאַת שָׁמַיִם, וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת הוּא רַק כְּמִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה, וְלִפְעָמִים הוּא בָּא מִצַּד קַלְקוּל הַדֵּעוֹת רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּלְאַחַר שֶׁיּוֹדְעַ סִבַּת הַחֹלִי, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת רְפוּאָה לָזֶה, וְהָרְפוּאָה הִיא הַתְּשׁוּבָה, דְּעַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה נִמְשָׁךְ חַיּוּת חָדָשׁ לְהַחַיּוֹת אֶת הָאֵבָר, הַיְנוּ לְמַלֹּאת אֶת הַפְּגָם,

צ"ל התבוננות ב"מי שברא אלה", "מי" שאמר והיה העולם נותן כח לנבראים. "מי" ירפא לך – ע"י התשובה מרפא את האברים שנפגמו. כחות פנימיים – עבודה בכח עצמו. טהרת כחות מקיפים – מלמעלה. ביוהכ"פ – הכפרה באה מלמעלה משם הוי', ולכן לא נאמר מי המכפר.

דְּהִנֵּה כְּתִיב[19] "מִי יִרְפָּא לָךְ", וְהַיְנוּ דִּבְחִינַת וּמַדְרֵגַת "מִי", הוּא יִרְפָּא לָךְ, דִּכְתִיב[20] "שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה", דְּאֵלֶּה בְּגִימַטְרִיָּא ל"ו, וְהֵם הַשִּׁשָּׁה מִדּוֹת בְּמִלּוּאָם כְּשֶׁהֵם כְּלוּלִים מִו', ו"מִי" הוּא סְפִירַת בִּינָה, שֶׁהִיא אֵם הַבָּנִים, דִּ"שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם" רָאשֵׁי תֵּבוֹת "שְׁמַע", שֶׁהוּא הַבָּנָה וְהַשָּׂגָה, דִּצְרִיכִים לְהָבִין וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּמִי בָרָא אֵלֶּה, דְּפֵרוּשׁ בָּרָא לְשׁוֹן בְּרִיאוּת, כְּמוֹ שֶׁבַּע שִׁבְּלִים הַבְּרִיאוֹת[21], שֶׁהוּא לְשׁוֹן חָזָק, בִּלְשׁוֹן אִידִישׁ גִּיזוּנְטְקַיְיט, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם", שֶׁהֵם חֲזָקִים כְּיוֹם הִבָּרְאָם, וְהַכֹּחַ עַל זֶה הוּא מִבְּחִינַת "מִי", דְּזֶהוּ פֵּרוּשׁ "מִי בָרָא אֵלֶּה", וְהַיְנוּ דְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם הוּא יִתְבָּרֵךְ הַנּוֹתֵן כֹּחַ לְ"אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ" שֶׁיִּהְיוּ חֲזָקִים גַּם עַתָּה כְּיוֹם הִבָּרְאָם. וְהִנֵּה אָדָם הָרִאשׁוֹן נִבְרָא בְּאֹפֶן כָּזֶה שֶׁיִּהְיֶה חַי לְעוֹלָם, וְרַק עַל יְדֵי חֵטְא עֵץ הַדַּעַת נִקְנְסָה עָלָיו שֶׁיִּחְיֶה בִּזְמַן מֻגְבָּל, וְאִם חַס וְשָׁלוֹם יֵאָרַע לְאָדָם אֵיזֶה חֹלִי, הִנֵּה יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה בִּרְפוּאָה, וְזֶהוּ "מִי יִרְפָּא לָךְ", וְכֵן הוּא בְּרוּחָנִיּוּת, דְּהַנְּשָׁמָה הִיא נִצְחִית וְיָרְדָה לְהִתְלַבֵּשׁ בְּגוּף וְנֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית

19) איכה ב, יג.

20) ישעי"ה מ, כו.

21) בראשית מא, ז.

הודפס מאתר אוצר החכמה

לְצֹרֶךְ עֲלִיָּתָהּ, וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם פּוֹגֵם בְּאֵיזֶה מִצְוָה, הִנֵּה יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה עַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, וְהִנֵּה כֹּחוֹת הָאָדָם הֵם פְּנִימִיִּים וּמַקִּיפִים, דַּעֲבוֹדַת הַטָּהֳרָה בִּפְנִימִיִּים הוּא בְּכֹחַ הָאָדָם בְּעַצְמוֹ, וְטָהֳרַת הַמַּקִּיפִים* וְאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו[22], הִנֵּה טָהֳרַת כֹּחוֹת פְּנִימִיִּים צָרִיךְ הָאָדָם בְּעַצְמוֹ לְטַהֵר, דְּזֶה "מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ" בְּעַצְמְכֶם, וְטָהֳרַת הַמַּקִּיפִים הוּא מִלְמָעְלָה. וְזֶהוּ הַסֵּדֶר דְּג' פְּסוּקִים "אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה וְגוֹ' מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ" וְגוֹ', דְּזֶהוּ עַל יְדֵי הַקְדָּמַת הַחֶשְׁבּוֹן צֶדֶק בֶּאֱלוּל, וְעַל יְדֵי כִּבּוּס הַכֹּחוֹת בִּדְמָעוֹת בִּימֵי הַסְּלִיחוֹת, וְעַל יְדֵי הַקַּבָּלַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּעַצְמוּת הַנֶּפֶשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְעַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה דְּקֵרוֹב הַמָּאוֹר לְהַנִּיצוֹץ בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, הִנֵּה אָז בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים דַּעֲבוֹדָתוֹ הוּא לְטַהֵר עַצְמוֹ מִכָּל חַטֹּאתָיו שֶׁהוּא לְשׁוֹן נְקִיּוֹן, הִנֵּה אָז נִמְשָׁךְ מִלְמַעְלָה "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם", וְלֹא נֶאֱמַר מִי הַמְכַפֵּר, לִהְיוֹת כִּי הַכַּפָּרָה הוּא מִלְמַעְלָה מִשֵּׁם הֲוָיָ', וְהוּא דְּלָא אִתְרַמִּיז[יב] בְּשׁוּם אוֹת וָקוֹץ, וְהוּא עַצְמוּת אֵין סוֹף, לָכֵן לֹא נֶאֱמַר מִי הוּא הַמְכַפֵּר, וּמִשָּׁם הוּא שֶׁנִּמְשָׁךְ רֹב טוּב לְכָל יִשְׂרָאֵל עַל כָּל הַשָּׁנָה בְּטוּב הַנִּרְאֶה וְהַנִּגְלֶה.

---

*) כן הוא בההעתקה, וכנראה חסר.

22) עבודה זרה ג, א.

יב. (דרגא כזו) שלא נרמז.

הודפס מאתר אוצר החכמה